

การเป้งบานที่ คณะแพทย มน

ศ.ดร.นพ.สุรศักดิ์ บูรณตรีเวทย์

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

4 สิงหาคม 2015 เวลา 8:22 น.

ผม โชคดีมากที่ได้ร่วมกับกลุ่ม **transformative learning** ไปเป็นกระบวนกร ร่วมเรียนรู้ในงาน ขยายผลการจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (**transformative learning**) ที่คณะแพทยศาสตร์ มน เมื่อวันที่ 3 สค ที่ผ่านมา มีการเตรียมกระบวนกรประมาณ 2 เดือนก่อนวันงาน โดย อ ไพฑูรย์ ที่ มน ได้นำวิธีการ **appreciative inquiry (AI)** มาใช้ มี 3 ขั้นตอน คือ **discovery, dream, และ design** วางแผนขั้นต้น หลังจากคณบดีเปิดงาน ท่าน อ วิจารย์ พานิช จะพูดเกี่ยวกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ **transformative learning** จากนั้น อ วณิชชา ชื่นทองแก้ว พูดเกี่ยวกับการปฏิรูปกรจัดการเรียนรู้บุคลากรสุขภาพในศตวรรษที่ 21 ที่ดำเนินการอยู่ในระดับประเทศ จากนั้น จะให้อาจารย์ที่ คณะแพทย มน และ รพ พุทธชินราชเล่าเรื่องราวกันจัดการเรียนรู้ที่ดี และแบ่งกลุ่มย่อยสร้างฝันร่วมกันในกลุ่ม ผู้เข้าร่วมซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ใหม่ประมาณเกือบ 30 คน ผู้บริหาร อาจารย์จากคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ (ผู้รับผิดชอบรายวิชาฟิสิกส์คลินิก) และอาจารย์จากคณะอื่นๆ เช่น เกษศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สุดท้ายมาแลกเปลี่ยน ฝันร่วมกันในห้องใหญ่ ทีมกระบวนกรเดินทางไปเย็นวันที่ 2 สค ได้พบกับ อ วณิชชา ทำให้มีการปรับแผน เนื่องจาก อ วณิชชาจะเปิดคลิปีวิดีโอให้ดู แล้วแบ่งกลุ่มย่อยแลกเปลี่ยนกันตั้งแต่เช้า คืบวันที่ 2 สค จึงได้มีการ พูดคุยกัน โดยเริ่มจากการ **check in** ให้กระบวนกรและ อ วณิชชา เล่าความรู้สึกของตนเอง และความ คาดหวังในการจัดงานนี้ จากนั้น กระบวนกรคุยกันต่อถึงรายละเอียดของงานถึงตี 1

เข้าวันงาน เริ่มต้นจากการที่คณบดี คณะแพทยศาสตร์ มน ประกาศเจตนารมณ์ด้านแพทยศาสตรศึกษา ที่ ครอบคลุมทั้งด้านการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนแบบสหวิชาชีพ และการ พัฒนาอาจารย์ ต่อด้วย ท่าน อ วิจารย์ พานิช พูดถึงการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้เพื่อการ เปลี่ยนแปลง ซึ่ง อ วิจารย์ ให้ความหมายการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงว่าเป็น การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทั้งเนื้อตัว และท่านได้แนะนำวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิด **mastery learning** ซึ่งท่าน บอกว่าสำหรับท่านเป็นอย่างเดียวกันกับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง การตัดการเรียนรู้ดังกล่าว ครูต้องสอน ใ้ให้น้อย ตั้งคำถามเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และจะดียิ่งขึ้น คือ ทำให้นักเรียนตั้งคำถามเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป (วิธีการนี้ ผมเห็นว่าการเรียนรู้แบบ **problem-based learning** ทำตรงนี้ได้ดี) อ วิจารย์ยังได้พูดถึง การประเมินผู้เรียน โดยอาศัยการสังเกตจากครู เพื่อดูถึงพัฒนาการด้านความรู้ เจตคติ และทักษะของนักเรียน จากนั้นการให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงบวกแก่นักเรียน จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

อ วณิชชา เปิดคลิปวิดีโอการจัดการเรียนรู้ของบุคลากรสุขภาพที่ขอนแก่น มีการพูดถึงการจัดการเรียนการสอนพยาบาลชุมชนร่วมกับโรงพยาบาลชุมชน โดยมีกระบวนการคัดเลือกผู้เข้าเรียนจากชุมชน พูดถึงการจัดการเรียนรู้ในชุมชนร่วมกันสำหรับนักศึกษาจากทุกคณะด้านสุขภาพในมหาวิทยาลัยขอนแก่น จากนั้น มีการแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 3-5 คน พูดคุยเกี่ยวกับคลิปที่ได้ดู ในกลุ่มย่อยมีการพูดถึง วิธีการคัดเลือกผู้เข้าเรียนที่เหมาะสมเพื่อให้ทำงานในชุมชนได้นาน และคุยกันถึงการเรียนรู้ในชุมชนว่าดี ไม่ดีอย่างไร

เรื่องเล่าจากอาจารย์ มน เรื่องแรก เป็นเรื่องของ อ เจน ซึ่งเป็นศัลยแพทย์ระบบประสาท ซึ่งได้มาร่วมสอนกายวิภาคระบบประสาทนิสิตในรายวิชาฟิสิกคลินิก อ เจน เล่าให้ฟังว่า ได้เห็นผลลัพธ์จากการสอนของตนเอง เมื่อนิสิตขึ้นไปเรียนชั้นคลินิก ปรากฏว่า นิสิตไม่เหลือความรู้ที่ อ เจนสอนเลย อ เจนจึงเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเกมโชว์ **The Voice** กล่าวคือ รอบ **blind audition** ให้โจทย์ปัญหาชนิดกลุ่มละ 3 คน ให้ไปค้นหาเกี่ยวกับกายวิภาคระบบประสาท จากนั้นมานำเสนอในรูปแบบใดก็ได้ เพื่อให้อาจารย์ที่หันหลังฟังการนำเสนอ หันหน้ากลับมาเพื่อรับเข้าทีม จากนั้น ในรอบ **battle round** ให้โจทย์ที่ต้องไปเรียนรู้ระบบประสาทในผู้ป่วยจริง นิสิตได้คะแนน **popular vote** ผ่านทาง **facebook** สำหรับการประเมินกิจกรรมนี้ อ เจน เล่าให้ฟังว่าจะแนะนำรายวิชาของนิสิตกลุ่มที่ชนะ และกลุ่มที่เข้ารอบสูงกว่านิสิตที่ไม่ได้ผ่านเข้ารอบ

อ ทวีศักดิ์ นพเกษร ได้เล่าถึงการจัดการเรียนรู้ (ร่วมกับ อ เทิดศักดิ์ อ ไพฑูรย์) ในรายวิชา **professional development , humanistic medicine** และการไปเรียนรู้ชีวิตในโรงพยาบาลชุมชน รายวิชาดังกล่าวนำเอาหลักวิชาชีพสาธารณสุขมาประยุกต์ใช้ สอนนิสิต ปี 1-3 ให้เรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ครอบครัวที่ได้รับมอบหมาย และทำโครงการสร้างเสริมสุขภาพ จากนั้น **Extern** ทัดชาและวันธงชัย เล่าให้ฟังว่าได้นำความรู้และทักษะจากรายวิชาดังกล่าวไปใช้ในช่วงเรียนคลินิกอย่างไรบ้าง (อ ทวีศักดิ์ เล่าให้ฟังภายหลังว่า เพิ่งได้ยินจากนิสิตว่ามีการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชั้นคลินิก) **Ext** ทัดชายังเล่าให้ฟังถึงรายวิชา **humanistic medicine** ที่ อ เทิดศักดิ์ ได้จัดให้ไปเรียนรู้ชีวิตคนอาชีพต่างๆ **Extern** ทัดชาได้ไปสัมภาษณ์คนขายพวงมาลัยตามสี่แยก และลองใช้ชีวิตเป็นคนขายพวงมาลัยเอง ทำให้ได้เรียนรู้ถึงความยากลำบาก นอกจากนี้ ได้เล่าถึงการไปเรียนรู้ในโรงพยาบาลชุมชนปลายปี 3 ทั้งที่ยังไม่มีความรู้ทางคลินิก แต่ได้เรียนรู้ว่าแพทย์ไม่ได้เหนือกว่าวิชาชีพอื่นแต่อย่างใด แต่ละวิชาชีพมีคุณค่าเหมือนกัน

อ นุ้ย อายุรแพทย์ โรงพยาบาลพุทธชินราช ที่ไปศึกษาจิตตปัญญาศึกษาจากมหิดล และทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ทุกข์ของบุคลากรสุขภาพ ได้เล่าถึงกระบวนการที่จัดการเรียนรู้แก่นิสิตชั้นคลินิก เพื่อให้ นิสิตเข้าใจตนเอง ซึ่งส่งผล

ต่อการเข้าใจผู้อื่นต่อไป โดยใช้กิจกรรม **diary-dialogue** ให้นิสิตเขียนถึงความรู้สึกของตนเองเมื่อขึ้นเรียนชั้นคลินิก แล้วมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน กิจกรรม **narrative and reflection** ให้นิสิตเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้ป่วยให้เพื่อนในกลุ่มฟัง กลุ่มย่อยช่วยกันหาประเด็นน่าสนใจจัดทำเป็นคลิปนำเสนอกลุ่มใหญ่ แล้วทำ **group reflection** สะท้อนความรู้สึกและสิ่งที่ได้เรียนรู้ กิจกรรม **introduction to clinic** ให้ปี 5 และ 6 สอนน้องเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นในการเรียนชั้นคลินิก ปิดท้ายด้วยการที่ อ. นุ้ย เล่าถึงการที่ นิสิต และแพทย์ประจำบ้านถูกลดทอนความเป็นคน (**dehumanization**) จากกระบวนการเรียนรู้ทางคลินิก ทำให้ตัดความรู้สึกความเป็นคนออกไปจากการแข่งขัน ความกลัว ปกป้องตัวเอง สูญเสียคนไข้ไป เราจะทำอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดการลดทอนความเป็นคนดังกล่าว

ในกิจกรรมกลุ่มย่อย กลุ่มละ 8 คน ได้ให้แต่ละคนได้เลือกเรื่องเล่าต่างๆ ที่โดนใจตนเองไว้เมื่อจบการฟังเรื่องเล่าทั้งหมด เมื่อเข้ามาในกลุ่มย่อย แนะนำตนเองกันเสร็จเรียบร้อย ได้ให้แต่ละคนเล่าเรื่องที่โดนใจตนเอง โดยคนอื่นตั้งใจฟังอย่างลึกซึ้ง หลังจากนั้น จึงเปิดโอกาสให้คนอื่นสะท้อนแลกเปลี่ยน ในกลุ่มผมมีสมาชิกทั้งอาจารย์ใหม่ อาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนมาแล้ว และอาจารย์จากคณะเภสัช ประเด็นที่โดนใจและแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม คือ เรื่องการลดทอนความเป็นคนจากการเรียนชั้นคลินิก การเรียนรู้สหวิชาชีพ ระบบบริการสุขภาพที่ควรเปลี่ยนแปลง การสอนที่ไม่ทำให้นิสิตหลับ และการเปลี่ยนแปลงตนเอง ผมขอเล่าเหตุการณ์ประทับใจในกลุ่มย่อย คือ เรื่องที่อาจารย์หลายท่านเล่าถึงประสบการณ์ตนเองที่ถูกลดทอนความเป็นคน มีอาจารย์ท่านหนึ่งเล่าเรื่องสมัยเรียนได้ไปเยี่ยมเด็กคนหนึ่งที่บ้าน 1 วัน แล้วหลังจากนั้นเมื่อผู้ปกครองพาเด็กคนดังกล่าวมารักษาที่โรงพยาบาลอยากให้อาจารย์ท่านดังกล่าวที่ยังเป็นนักศึกษาแพทย์อยู่เจาะหลังให้ ทำให้อาจารย์ท่านดังกล่าวประทับใจ ขณะเล่าอาจารย์ท่านน้ำตาซึม ทำให้ได้แลกเปลี่ยนกันว่า จริงๆ แล้วอารมณ์ ความรู้สึกในตัวเราไม่ได้หายไปไหน การแสดงออกถึงความรู้สึกไม่ใช่เรื่องผิดแต่อย่างไร หลังจากเล่าเรื่อง โดนใจแต่ละคน ได้ให้แต่ละคนวาดภาพฝันร่วมกันว่าจะทำอย่างไรเพื่อจัดการเรียนรู้ที่ดีแก่นิสิต รูปภาพของแต่ละคนที่วาดนั้นสื่อถึงการที่จะจัดการเรียนรู้อย่างไรให้นิสิตมีความรู้ควบคู่ไปกับความสุข

ในการรวมกลุ่มใหญ่หลังจากกิจกรรมกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มได้เล่าภาพในของกลุ่มตนเอง และให้แต่ละคนนั่งใคร่ครวญว่าได้อะไรบ้างจากกิจกรรม 1 วันที่ผ่านมา ส่วนมากพูดถึงการได้จุดไฟในตนเอง เกิดแรงบันดาลใจในการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ลดทอนความเป็นคน และได้กัลยาณมิตร ปิดท้ายกิจกรรมด้วยการที่คณบดี คณะแพทยศาสตร์ ม.นเรศวร ได้พูดถึงการจะจัดกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มาแลกเปลี่ยนสิ่งที่แต่ละคนจะกลับไปทำ และนำมาเล่าสู่กันฟังต่อไป

การไปครั้งนี้ได้เห็นความงอกงาม เบ่งบานในคณาจารย์ คณะแพทย์ มน ในตัวผมเอง และในกลุ่มกระบวนการ **transformative learning** ขอขอบคุณสำหรับ โอกาสที่ได้เรียนรู้